

Datum: 2023-03-17
Dnr: 3.2-22/0151

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 14 november 2022 inkom en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden.

Forskningen avser Sandby borg, en fornborg på östra Öland. Det senaste decenniets utgrävningar av borgen har visat att borgen var bebodd under folkvandringstid, men att den övergavs till följd av vad som beskrivs som en massaker av borgens innevånare. Anmälan gäller misstankar om plagiering. Specifikt gäller anmälan uppgifter om dateringen av massakern baserat på C-14 mätningar av olika fynd från utgrävningarna.

Misstankarna avser en forskningsmedelsansökan till Riksbankens Jubileumsfond för ett projekt med titeln "Kris, konflikt och klimat – samhällsförändring i Skandinavien år 300–700". Ansökan beviljades medel. Anmälaren menar att resultat och resonemang plagierats från hans C-uppsats "A chronology for a massacre: Bayesian C-14 Analysis of the Archaeological Record from Sandby Borg, Öland" ([REDACTED], 2020). Speciellt anför anmälaren att metoden för C-14 datering – Bayesiansk analys med betraktande av reservoireffekter förknippade med akvatisk diet och plåtår i kalibreringskurvan – är plagierad. Han hävdar också att hans datering av massakern är plagierad. I uppsatsen anges dateringsintervallet 532-557 AD. I forskningsmedelsansökan står: "[...] moving the date of the assault closer to 540-550 CE compared to the previously suggested date at 480-500 CE."

Samtliga författare till forskningsmedelsansökan omfattas av misstankarna.

[REDACTED] yttrande

[REDACTED] bestrider att de aktuella delarna i forskningsmedelsansökan utgör plagiering. Han var handledare till anmälaren under arbetet med uppsatsen så han är väl bekant med de resultat och resonemang som presenteras. I arbetet med forskningsmedelsansökan föreslog han att en referens till uppsatsen kunde vara lämplig

där tidsintervallet för massakern vid Sandby borg anges. Det togs dock inte med i slutversionen, vilket han menar är ett beklagligt misstag. Han anför dock att varken metoden som beskrivs eller tidsintervallet i ansökan är tagna från masteruppsatsen.

yttrande

menar att anklagelserna om plagiering är grundlösa. Hon är den forskare som har ansvarat för att ta fram C-14 och övriga isotopdata från fynden vid Sandby borg. Hennes yttrande innehåller detaljerade förklaringar till hur data har analyserats och underlag till det tidsintervall som anges i forskningsmedelsansökan. Hon förklarar att hon redan i maj 2019, det vill säga innan arbetet med uppsatsen påbörjades, presenterade C-14 data och analys vid en internationell konferens. Hon har även bifogat den presentation som gavs vid konferensen, vilken stöder hennes uppgifter. Hon framför att hon i slutet av 2019 fick kännedom om uppsatsen, men valde då att inte läsa den. Hon anger att skälet till att de inte refererade till uppsatsen i ansökan var platsbrist, men att några resonemang eller resultat därifrån inte heller har använts.

yttrande

förklarar att han ingår i forskningsprogrammets styrgrupp och därmed delar ett övergripande ansvar för den del av arbetet som misstankarna avser. Han anför att de olika tidsintervallen i uppsatsen och ansökan är resultat av två oberoende bearbetningar av samma data. Han menar att det möjligtvis hade varit "förbindligt" att referera till uppsatsen, men att det inte finns skäl att anse det nödvändigt. Han förklarar att de metodbeskrivningar som finns i uppsatsen beskriver etablerade metoder som inte är studentens originalidéer, utan som har sina ursprung i andra redan publicerade vetenskapliga artiklar. Han avvisar därmed anklagelserna om plagiering.

yttrande

är osteolog och har bidragit till ansökan med textavsnitt angående humanosteologi. Hon motsätter sig anklagelserna om plagiering. I sitt yttrande berättar hon att och analyserade fynden från Sandby borg för datering redan under arbetet med ett tidigare projekt och anger att resultaten presenterades på konferensen i maj 2019. Hon bekräftar också att den hantering av data och val av metoder som beskrivs i både uppsatsen och ansökan är vedertagna inom fältet.

yttrande

är huvudsökande på forskningsmedelsansökan. Hon avvisar anklagelserna om plagiering då hon dels anför att hon inte har läst uppsatsen, dels att dateringarna i ansökan tagits fram av som del av tidigare gemensamma projekt, och dels därför att dateringsintervallen som anges i uppsatsen och i ansökan inte stämmer överens. Hon beskriver att hon och hennes medarbetare har arbetat med dateringar av fynd från Sandby borg under lång tid innan arbetet med uppsatsen påbörjades och bifogar även material i form av insamlade data, anteckningar från projektmöten, presentationsunderlag med mera, som stöder detta.

yttrande

har varit projektledare för Sandby borgsprojektet vid Kalmar läns museum. Hon berättar om forskningsprojekten vid Sandby borg under de senaste 5–10 åren och om hur dateringen av fynd har gått till. Hon bekräftar, liksom övriga anmälda, att presenterade resultat från C-14 dateringarna redan i maj 2019. Hon återger också att hon gav listan med C-14 dateringar till studenten under 2018, men att hon senare har upptäckt att den innehåller data som inte längre anses korrekta. Hon bemöter de olika anklagelser som förs fram i anmälan och anför bland annat att dateringen av kollapsen av samhällen på Öland i slutet av Folkvandringstiden har varit del av den vetenskapliga diskursen sedan många decennier och att det inte kan hävdas vara ett resultat som togs fram som del av uppsatsarbetet. Hon menar därmed att ingen plagiering har ägt rum i forskningsmedelsansökan.

Yttranden från övriga anmälda

menar att de har haft en mindre roll i arbetet med de aktuella delarna av ansökan till Riksbankens Jubileumsfond. nämner att det kunde funnits anledning att referera till uppsatsen.

och har valt att inte yttra sig i ärendet.

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 §:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Nämndens prövning sker stegvis utifrån bestämmelsen ovan.

Nämndens motivering av beslutet**Planering, genomförande eller rapportering av forskning**

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Det innebär att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela

forskningsprocessen.¹ Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.²

Nämnden bedömer att en forskningsmedelsansökan är del av planering av forskning och därmed omfattas av lagen.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet^{3,4}

Fabricering innebär att forskaren hittar på data och dokumenterar dem som om de vore riktiga.

Förfalskning avser manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att data eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är berättigat.

Plagiering innebär att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁵

Anmälan gäller plagiering av metod och resultat. De anmälda avvisar att det skulle röra sig om plagiering. Huvudförfattarna till ansökan säger sig inte känna till eller inte ha läst uppsatsen. Flera av de anmälda menar att Bayesianisk analys av C-14 data är en sedan länge etablerad analysmetod. Flera av de anmälda forskarna framför att det ändå kunde ha varit lämpligt att referera till uppsatsen.

Nämnden bedömer att analysmetoden som beskrivs i ansökan är etablerad sen tidigare. Det framgår bland annat av att det är en del av den öppet tillgängliga programvara som är utvecklad vid Oxfords universitet och spridd inom fältet, OxCal. Utifrån det underlag som har inkommit i ärendet, bedömer nämnden vidare att de anmälda har visat att samma data som ligger till grund för C-uppsatsen analyserats av forskare inom projektet innan uppsatsen presenterades och att reservoireffekter och platåer i kalibreringskurvan har inkluderats i den tidigare analysen. Nämnden finner därmed att de anmälda forskarna visat att de inte plagierat den föreslagna metodbeskrivningen från uppsatsen utan att metoden är etablerad inom fältet.

Det tidsintervall som anges för massakern vid Sandby borg i forskningsmedelsansökan är dessutom inte exakt överlappande med det som presenteras i uppsatsen. Nämnden

¹ Prop. 2018/19:58, s. 100.

² Prop. 2018/19:58, s. 49.

³ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

bedömer att de anmälda forskarna visat att det finns underlag för det i forskningsmedelsansökan angivna intervallet i deras egen analys och att det därmed saknas grund för misstankarna om att resultatet är plagierat från uppsatsen.

Sammanfattning av beslutet

Sammanfattningsvis finner nämnden att

inte gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Sofia Bergström. I den slutliga handläggningen har även kanslichefen Karin Nylén deltagit.

Thomas Bull
Ordförande

Sofia Bergström
Handläggare